

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА**

ЗАТВЕРДЖЕНО ректор ДНУ ім. Олесь Гончара проф. М. В. Поляков «02» 02 2016 р.	УЗГОДЖЕНО проректор ДНУ ім. Олесь Гончара з науково-педагогічної роботи проф. С. О. Чернецький «01» 02 2016 р.
---	---

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ЗА НАПРЯМОМ ПІДГОТОВКИ
6.030104 «ПОЛІТОЛОГІЯ»**

**Схвалено на засіданні Вченої ради факультету
суспільних наук і міжнародних відносин
10 грудня 2015 року, протокол № 6**

Голова Вченої ради ФСНіМВ

 проф. О. С. Токовенко

Дніпропетровськ, 2015

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Комплексний кваліфікаційний екзамен є формою атестації бакалаврів. Він покликаний забезпечити комплексну оцінку теоретичної та практичної підготовки бакалаврів, відповідності кваліфікаційним вимогам, завданням самостійно професійної діяльності фахівця-політолога.

За вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавр напряму 6.030104 - Політологія має оволодіти відповідним комплексом знань та вмінь.

Бакалавр з політології має:

А) ЗНАТИ:

- Фундаментальні положення теорії та історії політичної науки;
- Категоріально-понятійний апарат сучасної політичної теорії і практики;
- Принципи, загальне і особливе в організації та функціонуванні політично і державної влади;
- Методологію й технологію політологічних досліджень;
- Принципи, моделі й технології політичної діяльності;
- Сучасний стан і тенденції розвитку світового політичного процесу;
- Особливості функціонування, сучасний стан і перспективи розвитку політичних інститутів і процесів в Україні.

Б) ВМІТИ:

- Збирати первинну інформацію за допомогою розробленого дослідницького інструментарію;
- Застосовувати дослідницькі методи, прийоми і засоби для вивчення політичних процесів та інститутів, аналізу політичної обстановки;
- Тлумачити, оцінювати, прогнозувати наслідки політичних, державних рішень;
- Аналізувати і оцінювати внутрішньополітичні процеси, події, явища, діяльність, розуміти їхній глибинний зміст;
- Формулювати пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення політики з різними напрямками.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ до спеціальності «Політологія».

Предмет, структура, етапи розвитку і становлення політичної науки. - Система політологічного знання: нормативно-ціннісне (конвенціональне), неконвенціональне (дескриптивне, каузальне; достовірне, імовірнісне). - Функції політології: теоретико-методологічні, практико-інструментальні, культурно-виховні. - Місце політичної науки в системі наукового знання.

2. Загальна теорія політики.

Еволюція змісту поняття «політика» в історії політичної думки. - Походження політики (політогенез). - Основні підходи до визначення політики: політика як форма суспільного життя (політичне життя); політика як форма суспільних відносин (політичні відносини); політика як форма суспільної діяльності (політична діяльність); політика як покликання і як професія (за М. Вебером). - Функції політики: вираження і реалізація владно значимих інтересів груп і верств населення, раціоналізація конфліктів, розподіл і перерозподіл суспільних благ, управління та керування суспільними процесами, інтеграція суспільства і забезпечення цілісності суспільної системи, соціалізація особистості, забезпечення комунікації, проєктивна (творча). - Рівні організації політики: мегаполітика, макрополітика, мезополітика, мікрополітика. - Онтологічні властивості політики: конкурентність, асиметричність, раціональність, ризикованість, інклюзивність, гнучкість, просторовість (топологічність), темпоральність. - Суб'єкти політики. - Політичне поле: концепція П. Бурд'є. - Політичні рішення: поняття, рівні, моделі прийняття. - Політичний процес: поняття, стадії, рівні. - Політичний конфлікт і його характеристики. - Зміст та співвідношення понять «етнос», «нація», «національні відносини», «етнополітика».

3. Політичні еліти і лідерство

Макіавелістська школа елітизму: загальна характеристика. - Порівняльний аналіз класичних концепцій: концепція циркуляції еліт (В. Парето); концепція правлячого класу (Г. Моска); концепція олігархізації (Р. Міхельс). - Порівняльний аналіз посткласичних концепцій: ціннісні концепції еліт; концепції елітарної демократії; концепції плюралізму еліт; ліволіберальні концепції еліт. - Українська школа елітизму: В. Липинський, С. Вовканич. - Структура правлячої еліти: політична еліта, бюрократична еліта, комунікаційна та ідеологічна еліта. - Типологія еліт: закрыта / відкрита еліта; номенклатура / істеблішмент. - Концепція поліархії (Р. Даль). - Системи рекрутування еліти: гільдій, антрепренерська. - Політична еліта України. - Взаємозв'язок політичної еліти з іншими елітами правлячого класу та впливовими угрупованнями (ФПГ, клани, організована злочинність). - Система рекрутування еліти в Україні. - Зародження ідей лідерства; погляди Н. Макіавеллі на політичне лідерство. - Порівняльний аналіз концепцій лідерства: волюнтаристська концепція лідерства (Т. Карлейль, Р.У. Емерсон); французька школа політичного лідерства (Г. Лебон, Г. Тард); теорія надлюдини (Ф. Ніцше); теорія

рис лідерства (Е. Богардус); марксистська концепція лідерства (К. Маркс, В. Ленін); фрейдистська концепція лідерства (З. Фрейд); ситуаційна концепція лідерства (В. Ділл, Т. Хілтон, Е. Фромм, Д. Рісмен); теорія послідовників і конститuentів (Ф. Стенфорд). - Класифікація типів лідерів: за формою легітимного панування (за М. Вебером: традиційний, бюрократичний, харизматичний, плебісцитарний); за мірою впливу на суспільство (лідер-герой, лідер-менеджер); за психологічними рисами і типами поведінки (за Є. Вятром: лідер-ідеолог, лідер-прагматик; лідер-харизматик, лідер-представник; лідер-угодовець, лідер-фанатик; відкритий лідер, лідер-догматик); за стилем керівництва і політичною системою (диктаторський, демократичний, автократичний); за соціальною роллю (за Дж. Херманн: лідер як лідер, лідер-пожежник, лідер-прапорносець, лідер-маріонетка). - Політичний імідж як лідер-для-публіки; збірні типажі політичного іміджу.

4. Історія зарубіжних політичних вчень

Політична думка стародавнього Сходу (Каутілья, Конфуцій, Лао-Цзи, Шан-ян). - Політична думка античної Греції (Платон, Аристотель, Демосфен, Полібій). - Політична думка античного Риму (Цицерон, Сенека, Марк Аврелій). - Християнська та ісламська середньовічна політична думка (Аврелій Августин, Тома Аквінський, Ібн-Хальдун). - Світська політична думка епохи Відродження (Н. Макіавеллі, Ж. Боден, Еразм Роттердамський, М. Монтень, Г. Гроцій). - Політична думка епохи Реформації (Лютер, Кальвін).

Політичні вчення утопічного соціалізму. Політична думка Французького Просвітництва (Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, Вольтер). - Політичні вчення доби буржуазних революцій (Т. Гоббс, Дж. Локк). - Політична думка США (Т. Джеферсон, А. Гамільтон). - Політична думка німецької класичної філософії (І. Кант, Гегель, Й.-Г. Фіхте). - Політична теорія марксизму. - Політичні вчення європейського лібералізму та консерватизму (І. Бентам, А. де Токвіль,). Політичне вчення анархізму. Політичні вчення європейської соціал-демократії.

5. Політична культура

Еволюція змісту поняття «політична культура». - Концепція громадянської культури (Г. Алмонд і С. Верба). - Психологічні концепції політичної культури (В. Розенбаум, С. Верба й Л. Пай, Г. Алмонд і Д. Пауелл). - Антропологічні концепції політичної культури (К. Гірц, Л. Дітмер, Р. Такер, К. Фейген, М. Дуглас, А. Вільдавські, Р. Патнем і Л. Пай). - Функції політичної культури: ідентифікації, орієнтації, адаптації, інтеграції, комунікації, соціалізації. - Культура функціонування політичних структур: виборчий процес, сприйняття та врегулювання конфліктів, ухвалення та реалізації політичних рішень. - Культура політичної свідомості: політичні цінності, традиції, звичаї, норми; політичні уявлення та переконання; політичні настанови. - Культура політичних відносин: індивідуальний, груповий, ієрархічний та міждержавний рівні. - Культура політичної діяльності: бюро-

кратична діяльність, партійно-політична діяльність, загально-громадська діяльність.

6. Політичні ідеології

Консерватизм: сутність, виникнення, етапи розвитку, основні риси. - Типологія політичних доктрин консерватизму: класичний консерватизм, неоконсерватизм. - Лібералізм: сутність, виникнення, етапи розвитку, основні риси. - Типологія політичних доктрин лібералізму: класичний лібералізм, неолібералізм. - Соціалізм: сутність, виникнення, етапи розвитку, основні риси. - Типологія політичних доктрин соціалізму: комунізм, соціал-реформізм, соціал-демократія. - Тоталітарні ідеології: сутність, виникнення, етапи розвитку, основні риси. - Типологія політичних доктрин тоталітаризму: фашизм, нацизм, більшовизм, неофашизм. - Націоналізм, фемінізм, клерикалізм як ідеологічні системи. - Ідеологічна ситуація у світі. - Політико-ідеологічний простір України.

**Інструкція з розподілу тестових завдань комплексного кваліфікаційного
екзамену за напрямом підготовки 6.030104 Політологія**

Назва дисципліни	Розподіл тестових завдань
1. Вступ до спеціальності. – 8 тестових завдань.	З них: завдання з вибором однієї правильної відповіді – 5; Завдання на встановлення відповідності («логічні пари») – 1, Завдання на встановлення правильної послідовності – 1; Завдання відкритої форми з короткою відповіддю – 1. Всього 8 тестових завдань.
2. Загальна теорія політики – 8.	З них: завдання з вибором однієї правильної відповіді – 5; Завдання на встановлення відповідності («логічні пари») – 1, Завдання на встановлення правильної послідовності – 1; Завдання відкритої форми з короткою відповіддю – 1. Всього 8 тестових завдань.
3. Політична еліта і політичне лідерство – 8.	З них: завдання з вибором однієї правильної відповіді – 5; Завдання на встановлення відповідності («логічні пари») – 1, Завдання на встановлення правильної послідовності – 1; Завдання відкритої форми з короткою відповіддю – 1. Всього 8 тестових завдань.
4. Історія зарубіжних політичних вчень – 8.	З них: завдання з вибором однієї правильної відповіді – 5; Завдання на встановлення відповідності («логічні пари») – 1, Завдання на встановлення правильної послідовності – 1; Завдання відкритої форми з короткою відповіддю – 1. Всього 8 тестових завдань.
5. Політична культура – 8.	З них: завдання з вибором однієї

	правильної відповіді – 5; Завдання на встановлення відповідності («логічні пари») – 1, Завдання на встановлення правильної послідовності – 1; Завдання відкритої форми з короткою відповіддю – 1. Всього 8 тестових завдань.
6. Політичні ідеології – 8.	З них: завдання з вибором однієї правильної відповіді – 5; Завдання на встановлення відповідності («логічні пари») – 1, Завдання на встановлення правильної послідовності – 1; Завдання відкритої форми з короткою відповіддю – 1. Всього 8 тестових завдань.

Вартість одного тестового завдання з 1) вибором однієї правильної відповіді складає 2 бали, 2) на встановлення відповідності («логічні пари») складає 4 бали (у кожному тестовому завданні нараховується 1 бал за кожну правильно встановлену відповідність («логічну пару»), 3) на встановлення правильної послідовності – 4 бали (у кожному тестовому завданні нараховується 1 бал за кожну правильно встановлену послідовність); 4) відкритої форми з короткою відповіддю – 4 бали. Загальна кількість завдань – 40. Загальна максимальна кількість балів – 100.

На виконання роботи відведено 120 хвилин.

Загальна структура екзаменаційного білету:

Кількість тестових завдань кожного типу	Всього балів, завдань
30 тестових завдань (тип 1) X 2бал=60 балів	100 балів; 40 тестових завдань
3 тестових завдань (тип 2) X 4=12 бали	
3 тестових завдань (тип 3) X 4=12 бали	
4 тестових завдань (тип 4) X4= 16 балів	

Загальна оцінка з комплексного кваліфікаційного екзамену складається з суми балів за всі тестові завдання

%	оцінка
---	--------

90-100	«відмінно»А
82-89	«добре»В
75-81	«добре»С
60-74	«задовільно»D
60-63	«задовільно»Е
0-59	«незадовільно»F

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

Брегеда А.Ю. Основи політології. - К.: КНЕУ, 2000. - 311 с.

- Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія. - Л.: Світ, 2001. - 384 с.
- Кирилюк Ф.М. Історія політології. - К.: ІНТАС, 2002. - 535 с.
- Кирилюк Ф.М. Основи політології. - К.: ІНТАС, 2000. - 248 с.
- Піча В.М., Хома Н.М. Політологія. - К.: Каравела, 2001. - 344 с.
- Політологія / За ред. В.Г. Кременя, М.І. Горлача. - К.; Х.: Сдинорог, 2002. - 640 с.
- Політологія / За ред. О.В. Бабкіної, В.П. Горбатенка. - К.: Академія, 2002. - 526 с.
- Політологія / За ред. І.С. Дзюбка, К.М. Левківського. - К.: Вища шк., 2001. - 415 с.
- Політологія: історія та методологія / За ред. Ф.М. Кирилюка. - К.: Здоров'я, 2000. - 600 с.
- Політологія: Політика і суспільство. Держава і суспільство / За ред. А. Колодій. - К.: Ельга, 2000. - 584 с.
- Політологія у схемах, таблицях, визначеннях / За ред. І.С. Дзюбка, І.Г. Онищенко. - К.: Основи, 2001. - 178 с.
- Политология / Под ред. Н.И. Сазонова. - Х.: Фолио, 2001. - 831 с.

Додаткова

- Батрименко О.В. Бюрократія в сучасному суспільстві: сутність, роль та тенденції розвитку : монографія / О.В. Батрименко. – К., 2012.
- Бебик В.М. Базові засади політології. - К.: МАУП, 2002. - 350 с.
- Бебик В.М. Політологія: Теорія, методологія, практика. - К.: МАУП, 1997. - 245 с.
- Бодуен Ж. Вступ до політології. - К.: Основи, 1995. - 174 с.
- Вебер М. Политика как призвание и профессия / М.Вебер // Избр.произв. – М., 1990.
- Гаєвський Б.А. Сучасна українська політологія. - К.: МАУП, 1999. - 265 с.
- Кухта Б.П. Політичні еліти та лідерство / Б.П. Кухта, Н.Г. Теплоухова.– Л., 2000.
- Методичні рекомендації до виконання контрольних тестових завдань з політології / Відп. за вип. О.С. Токовенко; укл. А.П. Здесенко, С.М. Суліма, М.А. Шепелєв та ін. - Д.: ДНУ, 2002. - 23 с.
- Неліпа Д.В. Системний аналіз в політології: теорія, методологія, практика / Д.В. Неліпа. – К., 2011.
- Обушний М.І. Партологія / М.І. Обушний, М.В. Примуш, Ю.Р. Шведа. – К., 2006.
- Основи демократії / Авт. колектив: М. Бессонова, О. Бірюков, С. Бондарук та ін.; За заг. ред. А. Колодій. - К.: Вид-во «Ай Бі», 2002. - 684 с.

Політична енциклопедія / ред. кол.: Ю. Левенець, Ю. Шаповал та ін. – К., 2012.

Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В.П. Горбатенко; за ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. – К., 2004.

Рудич Ф.М. Політологія: Підручник. – 3-тє вид., перероб., доп. – К.: Либідь, 2009. – 480 с.

Семенченко Ф.Г. Політична діяльність: аксіологічний вимір / Ф.Г.Семенченко – К., 2011.

Щедрова Г.П. Основи політології: Навчальний посібник. – Щедрова Г.П., Барановський Ф.В., Новакова О.В., Пашина Н.П. - Луганськ, 2005.

Затверджено на засіданні кафедри політології, протокол № 5 від 30 листопада 2015 року

Завідувач кафедри політології _____ доц. О.А. Третьак